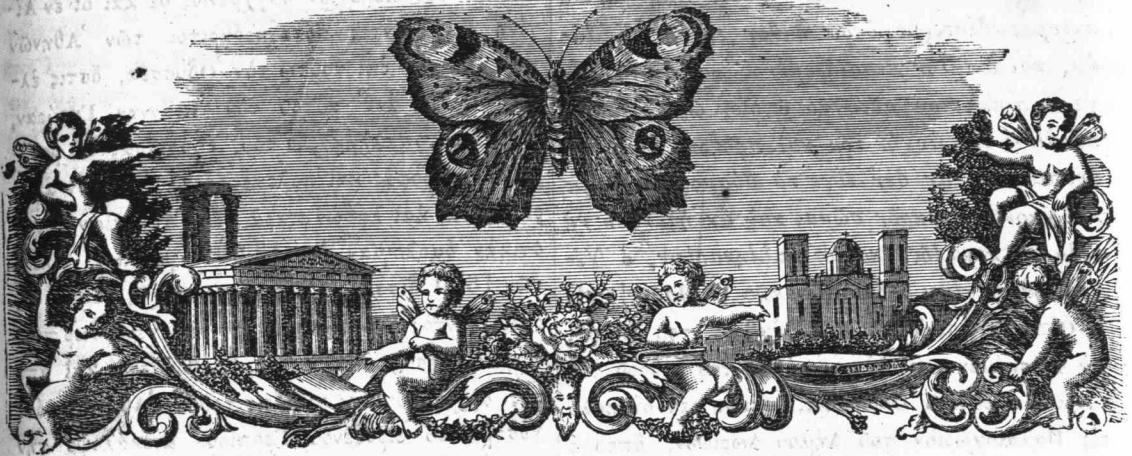

Χ Ρ Υ Σ Α Λ Λ Ι Σ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ,

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ,

ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

15 ΜΑΪΟΥ, 1865.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 57.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΥ.

(Συνέχεια από φυλλάδ. 57.)

ΓΥΝΑΙΣΘΑΝΟΜΕΝΟΣ ὁ Ὀδυσσεύς, ὅτι ἡ ἀρ-
 ζαμένη Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις, καθὼς πολυκέφαλος,
 εἶχεν ἀνάγκην ἐνότητος, συνεκάλεσε περὶ τὰ τέλη
 τοῦ 1821 γενικὴν ἐν Σαλόνιοις συνέλευσιν, ἥτις ἀ-
 πεφάσισε τὴν σύστασιν προσωρινῆς τιнос διοικήσε-
 ως, *Ἀρειος Πάρος* ὀνομασθείσης. Κατὰ τὴν ἐποχὴν
 ταύτην οἱ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐλθόντες Φαναριῶται,
 τῶν ὁποίων τὸ ὑπερβάλλον τῆς φιλαρχίας ἀνώ-
 τερον παντὸς πρὸς τὴν πατρίδα αἰσθημῆτος ἀ-
 πεδείχθη, κεκτημένοι μετὰ τῆς παιδείας καὶ ἐξη-
 σκημένῃ ῥαδιουργίᾳ καὶ τὴν συμπαρομαρτοῦσαν
 κολακείαν, προσεπάθουν ἵνα ἐκμεταλλευθῶσι πρὸς
 ἴδιον συμφέρον τὰ ἀγνὰ τῶν ἀρχαίων ὀπλαρχη-
 γῶν αἰσθημάτων. Ὁ Νέγρης ἐθαυμάσθη ὑπὸ τῶν
 ἐν Σαλόνιοις συνελθόντων ὀπλαρχηγῶν διὰ τὴν
 παιδείαν καὶ τὰς πολιτικὰς του γνώσεις. Ὁ ἐξύ-
 νους Ὀδυσσεύς ἀμέσως κατενόησε τὸν Φαναριῶ-
 την μὴ θέλων ὅμως ἵνα παρευθὺς δηλώσῃ τὸ
 φρόνημά του δι' ἄνθρωπον, τοῦ ὁποίου τὴν πα-
 ρουσίαν ἐβλεπεν ὠφέλιμον, συνέδεσε μετ' αὐτοῦ
 φιλίαν, κατ'ασκοπῶν ὅμως πᾶν διάθειά του. Ἀφ'
 ἐτέρου δὲ ὁ Νέγρης θέλων ἵνα πολεμήσῃ τὸν

Μαυροκορδάτον, καὶ ἔχων ἀνάγκην τοπικῆς ὑπο-
 στηρίξεως, τοσοῦτον ἐκολάκευε τὸν Ὀδυσσεύς,
 ὥστε πολλάκις τὸν παρηκολούθει ὡς ὑπηρετῆς
 περιποιούμενος αὐτὸν, καὶ ὥσπερ προμηντεῦον ἐ-
 ξεπλήρου πᾶσαν θέλησίν του. Ἴδού τί ἔλεγε περὶ
 τοῦ Νέγρης ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὸν Ἀγγλον Τρελλώ-
 νην. «*Νομίζεις, Τρελλῶν, ὅτι ἔχω τὴν παρα-
 μικρὰν ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτὸν τὸν Νέγρη;*»
 εἶρε προσκολλημένος εἰς ἐμὲ, διότι πρέπει νὰ
 πολεμήσῃ τὸν Μαυροκορδάτον καὶ τὸν Ὑψη-
 λάντην· ἀλλὰ μεταξὺ μας σοὶ λέγω, ὅτι ὁ ἄν-
 θρωπος οὗτος εἶρε ὁ χειρότερος διάβολος· δό-
 ραται νὰ πωλήσῃ καὶ ν' ἀγοράσῃ δέκα φορὰς
 τὴν Ἑλλάδα. Τὸ βλέπεις, σοὶ ἐμπιστεύομαι
 τοὺς στοχασμούς μου τούτους, διότι εἶσαι Ἀγ-
 γλος· σοὶ ἐμπιστεύομαι τοὺς σκοπούς μου τού-
 τους, διότι ἡλθε ἐνταῦθα ν' ἀποθάνῃς διὰ τοὺς
 Ἑλληνας, καὶ ὅχι νὰ ὠφεληθῇς ἀπὸ αὐτούς·
 ἀλλὰ σοὶ λέγω εἰλικρινῶς, ὅτι πάλιν ἐμπιστέο-
 μαι τὸν Μαυροκορδάτον καὶ Ὑψηλάντην, οἵτι-
 νες εἶρε φανεροὶ ἐχθροὶ μου, περισσότερον
 παρὰ τὸν Νέγρη, διότι βασιζομαι περισσότε-
 ρον εἰς τὸν χαρακτῆρά των. Τί τὰ θέλεις,
 Τρελλῶν, ἡμεῖς οἱ ὀπλαρχηγοὶ εἴμεθα ἀγράμ-
 ματοὶ, καὶ εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ ὠφεληθώ-
 μεν ἀπὸ τὰ γράμματα τοῦτων. Ἀλλὰ δὲν πα-

ρατρεῖς αὐτὸν τὸν Νέγρην, πῶς προσπαθεῖ νὰ με εὐχαριστήσῃ ἄν λέγω ναι λέγει ναι, ἄν λέγω ὄχι λέγει ὄχι· ἐνδύεται καθὼς ἐγὼ, καὶ προσπαθεῖ εἰς κάθε τι νὰ με μιμηθῇ ἄ! ὄχι! ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν εἶρε εὐλικρινής· πλὴν εἶρε ὁ πνευματωδέστερος ὅσῳ ἤλθοι εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ πλεον πεπαιδευμένος· καὶ ἄν δὲν εἶχε τὸ πρόσωπον αὐτὸ τὸ ὅποιον ὡς κάτοπρον προδίδει τὴν ψυχὴν του καὶ προξενεῖ τοιαύτην δυσπιστίαν, ἄν δὲν εἶχε τὸ δύσμορφον, καμπούρικον καὶ μικρὸν σῶμα, καὶ ἄν ἠδύνατο νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῇς ἑκατὸν παλληκαρίων, ὁ Νέγρης ἤθελε γίνοιτο ὁ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος!» (1)

Ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης, ἐχθρὸς τοῦ Νέγρη, μὴ ἀσεσκόμενος εἰς τὴν τοιαύτην τοῦ ἐχθροῦ του εὐνοιαν παρὰ τοῦ Ὀδυσσεύς, μετέβη μετ' οὐ πολὺ εἰς Παλαιοχώριον τοῦ Δήμου Δωριέων, ὅπου ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ τῶν ἄλλων ὀπλαρχηγῶν μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς Συνελεύσεως τῶν Σαλόνων διέμενε· μετ' ἐκπλήξεως δὲ ἀκούσας παρὰ πάντων μετὰ σεβασμοῦ προφερόμενον τὸ ὄνομα τοῦ στρατάρχου τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, ἅμα ἰδὼν τὸν Ὀδυσσεὺς τὸν συνεχάρη διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν ἐπιβρόχην του, προσθεὶς «καπετὰν Ὀδυσσεά, θαυμάζω τὴν ἐπιβρόχην σου, καὶ ὅταν γίῃ τὸ ἔθνος θὰ σὲ κάμω στρατηγόν». Οἱ κολακευτικοὶ οὗτοι λόγοι κακῶς ἀντήχησαν εἰς τὰ ὦτα τοῦ Ὀδυσσεύς, ὅστις μετὰ πικρίας τῷ ἀπάντησε, «Πρίγκηπα, ἐδῶ δὲν ἤρθαμε νὰ μεράσωμε βαθμούς· ὅταν ἡμεῖς οἱ καπιταναῖοι γκιάσομε τὸ Ῥωμείκο, ἐγὼ θὰ σὲ κάμω ὑπασπιστὴν μου (2). Ἡ εἰρωνικὴ αὕτη ἀπάντησις ἐπλήγωσε τὴν καρδίαν τοῦ Ὑψηλάντου, ὅστις ἔκτοτε ἐκηρύχθη ὁ ἀσπονδότερος τοῦ Ὀδυσσεύς ἐχθρὸς. Ἐτι δ' ἐπληρώσε τὴν καταφροσίν τοῦ Ὑψηλάντου καὶ τὸ ἐξῆς. Μετ' οὐ πολὺ ἐλθόντες ὁ Ὑψηλάντης καὶ ὁ Νικήτας εἰς Ἀθήνας ἐζήτησαν ἐπιμόνως ἵνα πα-

ραδοθῇ τὸ φρούριον εἰς τὸν πρῶτον· οἱ τότε φρούραρχοι Κτενᾶς καὶ Σαρῆς προσεκέλευσαν δι' ἐπιστολῶν τὸν Ὀδυσσεά ἵνα παραλάβῃ αὐτὸς τὸ φρούριον, πέμψαντες ἅμα καὶ πρεσβείαν τὸν Λέκκαν καὶ τὸν Μελέτιον συγχρόνως δὲ καὶ οἱ ἐν Αἰγίνῃ διαμένοντες τότε πρόκριτοι τῶν Ἀθηναίων παρεκάλεσαν ἐπὶ τούτῳ τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις ἐλθὼν διορίζει ἀντ' αὐτοῦ τὸν Ἰωάννην Γκούραν, τέως πρωτοπαλλήκαρόν του, ἐφοδιάσας τὸ φρούριον με τροφὰς καὶ πολεμεφόδια, ἐξ ἰδίων ἀγορασθέντα, καὶ λαθὼν παρὰ τῶν Ἀθηναίων χρεωστικὴν ὁμολογίαν ἐκ 43,000 γροσίων, πλεόντων 1500 διστήλων τῆς τότε ἐποχῆς. Πρὸς δὲ, ἐπειδὴ ἐντὸς τοῦ φρουρίου δὲν ὑπῆρχεν ὕδωρ πρὸς διαρκῆ χρῆσιν, ὁ Ὀδυσσεὺς, βοηθούμενος καὶ ἀπὸ τὰς ἀρχαιολογικὰς γνώσεις τοῦ ἐν Ἀθήναις τότε Αὐστριακοῦ προξένου Γροπίου, ἀνεκάλυψε τὴν τέως ἄγνωστον Κλεψύδραν, ἣν δι' ἰσχυροῦ προμαχῶνος προήσπισε, χαράξας ἐπ' αὐτῆς τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν καὶ νῦν σωζομένην, ἀποσπασθεῖσαν μετὰ τὴν δολοφονίαν.

Προμαχῶνα τόνδε πηγαίου ὕδατος

ἐκ βάθρων ἀνήγειρεν

Ὀδυσσεὺς Ἀνδρούτσου, Ἑλλήνων στρατηγός.

Ὁ Ὑψηλάντης χολωθείς διὰ τὴν διπλὴν ταύτην καταφρόνησιν, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Μαυροκορδάτου πρὸς ὃν ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ἀνεγνώριζε τὸν τίτλον τοῦ πρίγκηπος, ἤρχισαν μυρία χαλκεύοντες ψεύδη, λαμβάνοντες ὡς ἀφετηρίαν τῶν σπερμολογιῶν των τὴν μετὰ τῶν Τούρκων συνομολόγησιν τῆς ἀνακωχῆς τοῦ Ὀδυσσεύς, καθ' ἣν ἐποχὴν πᾶσα ἡ Ἑλλὰς ἐστέναζεν ὑπὸ τὰς μυριάδας τῶν ἐχθρῶν, καὶ γενικὴ ἀποθάρρυνσις ἐπακράτει. Τὴν ἀνακωχὴν ἐκείνην ἐξ ἧς ἐπῆλθεν ἡ σωτηρία τῆς Ἑλλάδος, σήμερον καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ του ὠμολόγησαν ὡς σωτηριωδέστατον στρατήγημα ἐμπειροπολέμου, προνοητικοῦ καὶ φιανθρώπου ἀρχηγοῦ.

Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως, ἀείποτε τὸ ἐθνικὸν συμφέρον ἔχων ὑπ' ὦψιν καὶ ἀνώτερος τῶν μικροψύχων ἐχθρῶν του, ἐξηκολούθει γράφων αὐτοῖς καὶ ἐξορκίζων ἐν ὀνόματι τῆς κινδυνευούσης πατρίδος τοὺς πάντας εἰς ὁμόνοιαν πρὸς ἀπὸ κοινοῦ ἐνέργειαν.

Παραθέτομεν ἐνταῦθα τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν τοῦ ἐξ ἧς καταδεικνύεται ἡ παρρησία καὶ ὁ πατριωτισμὸς τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός, τοῦ ὁποίου ὁ θάνατος ὑπῆρξε μίᾳ ἐπίσημῳ κηλὶς τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος.

(1) Βρετανικὸς Ἀστὴρ, Τόμ. α'. σελ. 558 Ἀναμνήσεις Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως.

«Ἡ ὁμιλία αὕτη, λέγει ὁ Τρελλῶνης, μ' ἐρρίψεν εἰς μεγάλην ἀπορίαν· ὁ Νέγρης ἦτο ὁ θερμὸς ὑπερασπιστὴς τοῦ Ὀδυσσεύς, καὶ συμβαλὼν οὐκ ὀλίγον διὰ τῶν ἐπιστολῶν καὶ συμβουλῶν του εἰς τὸν θάνατον τοῦ Νούτσου καὶ Παλάσκας κλπ.»

(2) Ταῦτα μοι διηγήθησαν οἱ τότε παρόντες Μῆτσοι Κοντογιάννης· Κάροπος κλπ. Ὁ τελευταῖος ἀναφέρει (σελ. 45) ὅτι ἄλλοτε ἔπεν ὁ Ὀδυσσεὺς τῷ Ὑψηλάντῃ· «Οἱ Ἕλληνες ἐπαναστάτησαν κατὰ τοῦ τυράννου διὰ ν' ἀποκτήσουν τὴν ἐλευθερίαν των, καὶ Τσαρᾶνοι τῆς Βλαχίας δὲν γίνονται.»

Ἐπιστολὴ τοῦ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρούτσου πρὸς τὸν
Δημήτριον Ὑψηλάρτην.

« Ὑψηλότατε πρίγκηψ! Τὰ γράμματά μου
τὴν σήμερον δὲν πέμπονται παρὰ εἰς ὅσους φρο-
νοῦν καλὰ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος. Πρέ-
πει λοιπὸν νὰ λείψουν ἀπὸ τὸ γένος μας τὰ κρυ-
φά, καὶ σὰν ἀληθινοὶ πατριῶται νὰ κηρύττω-
μεν τὴν ἀλήθειαν εἰς ὅλους χωρὶς κανένα φόβον.
Ἐκεῖνοι ὅμως ὅπου λυσσιάζουν διὰ ἀξιώματα ἃς
γράφουν διπλωματικά, ἃς λέγουν κρυφὰ καὶ ἃς
προσπαθῇ νὰ γελᾷ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Αὐτοὶ εἴ-
ναι σὰν πανοῦκλα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ πρέπει ὁ
λαὸς νὰ χωρισθῇ ἀπ' αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς κάμῃ
κουντουμάτζα διὰ νὰ μὴν μολεuthοῦμεν ὅλοι μας
καὶ χαθοῦμεν. Ἔως τὴν σήμερον δὲν σοῦ ἔγρα-
ψα, μὴδὲ τώρα εἶχα σκοπὸν νὰ σοῦ γράψω, πλὴν
τὸ γράμμα ὅπου μοῦ ἔστειλες εἰς τὰς τρεῖς τοῦ
τρέχοντος μὲ βιάζει νὰ σοῦ εἶπω, ὅτι οἱ Τούρ-
κοι κοντεύουν νὰ ἀφανίσουν ὅλα ταῦτα τὰ μέρη
τὰ λεγόμενα ἐλεύθερα, ἀφοῦ ἐπέερασαν ἀπὸ τὸ
πῦρ καὶ τὸ σίδηρον τὰ ὑποκείμενα εἰς αὐτοὺς
ἐμπροσθινά. Ἐγὼ, ἀφοῦ ἐφωδίασα τὸ φρούριον
τῶν Ἀθηνῶν μ' ὅτι ἐδυνήθην, ἐκστρατεύω μὲ τὰς
ὀλίγας στρατιωτικὰς δυνάμεις, ὅχι νὰ ἀντιπαρα-
ταχθῶ εἰς τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλὰ νὰ τοὺς ἀπατήσω
μὲ τὰς ὑποσχέσεις, ἕως ὅτου νὰ γλυτώσουν μερι-
κὰ ἀδύνατα παιδιὰ καὶ γυναῖκες καὶ νὰ συνάξουν
πινὰ ἀπὸ τὰ εἰς ἀλώνιζα εὐρισκόμενα γεννήματα.
Πρίγκηπα, ἰδοὺ σὰς περιελίω τὰ ἴσα τῶν γραμ-
μάτων, ὅπου σήμερον ἔλαβον ἀπὸ τοὺς Τούρκους
καὶ Ῥωμαίους Ζητουνίου, Πατραζικίου καὶ Αα-
ρίσσης, σοῦ τὰ στέλνω ὅχι νὰ τὰ κρύψης, ἀλλὰ
νὰ τὰ κάμῃς φανερά εἰς ὅλους καὶ νὰ πληροφορή-
σης τὸν κόσμον, ὅτι ἐγὼ κρατῶ πάντα ἀνταπό-
κρισιν μὲ τοὺς Τούρκους μὲ σκοπὸν πατριωτικόν,
ὅπου μὲ τοῦτον τὸν τρόπον νὰ ἐμπορέσωμεν καμ-
μίαν φορὰν νὰ τοὺς φέρωμεν εἰς καμμίαν τοπο-
θεσίαν ὅπου νὰ τοὺς χάσωμεν· ἀλλὰ ταῦτά μου
τὰ τερτίπια οἱ κοτζαπασιδες καὶ οἱ νέοι Γενεραλαῖοι
τῆς μεγάλης ἐπικρατείας τῆς Ἑλλάδος τὰ λέν
προδοσίαι. Ἐγὼ μὲ τὰς προκηρύξεις μου καὶ μὲ
τὴν διαγωγὴν μου πληροφορῶ τὸ ἔθνος, ὅτι πρέ-
πει νὰ ἔχωμεν διοικήσιν, ἀλλὰ νὰ λείψουν οἱ κα-
κοδιοικηταί, ἐκεῖνοι ὅπου τρυπῶνουν καὶ μιλοῦν
κρυφὰ καὶ κύνουν φατρίες διὰ νὰ λάβουν ὀφίγια
θὰ χαλάσουν τὴν πατρίδα καθὼς ὡς τώρα τὴν
ἔδωκαν τοῦ διαβόλου. Πρίγκηπα, ἐγὼ ἔτσι γράφω
καὶ σὲ παρκαλῶ νὰ δώσης ἔξω κόπιαν τοῦ γράμ-
ματός μου· ἔτσι πρέπει νὰ γράφης καὶ σὺ καὶ

μὴν ἐτρούπωσες αὐτοῦ καὶ κοιμᾷσαι. Ἐνθυμήσου,
ὅτι ἡ φαμίλιά σου ἐπρωτοκήρυξε τὸν πόλεμον
τοῦ Σουλτάνου, καὶ ἔβαλε τὴν Ἑλλάδα εἰς τοιαύ-
την κίνησιν.

»Εἶσαι λοιπὸν εἰς χρέος καὶ σὲ προτεστάρω ἐμ-
προσθεν ὅλου τοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος εὐθὺς νὰ κάμῃς
προκηρύξεις ἐδικὰς σου καὶ νὰ τὰς διαδώσης καθ'
ὅλην τὴν Ἑλλάδα ὅπου νὰ ἐμψυχωθῇ ὅλον τὸ
ἔθνος, νὰ γνωρίσῃ εἰς ποῖον κίνδυνον εὐρίσκεται
καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὰ ἄρματα διὰ νὰ ὑπερασπισθῇ
πίστιν καὶ πατρίδα· ἐγὼ τὸ ξαναλέγω, ἔτσι γρά-
φω, καὶ ἔτσι πρέπει νὰ γράφῃ καὶ κάθε καλὸς
πατριώτης· ἂν δὲν σοῦ ἀρέσῃ μὴ μοῦ γράφῃς,
διὰ νὰ κάμω καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιον.»

ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΑΝΔΡΟΥΤΤΟΣ.

Μετὰ τὴν ἀναγκασίαν ταύτην παρέκβασιν, ἀ-
ναλαμβάνομεν τὸ νῆμα τῆς διακοπείσης διηγῆ-
σεώς μας. Οἱ πρόκριτοι τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Λε-
βαδείας, Θηβῶν, Σαλόνων, Ταλαντίου, Εὐρίπου
συνελθόντες μετὰ τῶν ἀρχιερέων Ἀθηνῶν, Θηβῶν,
καὶ Καρυστίας ἀνηγόρευσαν τὸν Ὀδυσσεά ἀρχι-
στράτηγον τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος. Ὁ Μητρο-
πολίτης τῶν Ἀθηνῶν ζώνουσι περὶ τὴν ὁσφύν του
πολύτιμον σπάθην προσφερθεῖσαν ὑπὸ τῶν Ἀθη-
ναίων. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐξηκολούθει παραμένων εἰς
Θερμοπύλας μετὰ 300 ὁπαδῶν, ἰδίᾳ μισθομέ-
νων, φυλάττων ὡς Κέρβερος τὰ στενά καὶ μὴ
συγχωρῶν οὐδενὶ τὴν διάβασιν. Κατὰ τὴν ἐπο-
χὴν ταύτην ἤρχισεν ἔν' ἀναφαίνηται ἐν Πελοπον-
νήσῳ ἡ διαίρεσις. Ὁ Ὀδυσσεὺς προέτρεπεν ἐπανε-
λημμένως τοὺς διαπληκτιζομένους εἰς ὁμόνοιαν,
ἐλθέτων τὸν κίνδυνον, καὶ προαναγγέλλων τὴν
κατερχομένην στρατιὰν τοῦ Δράμαλη. Βλέπων δ'
ὅτι μάταια ὑπῆρξαν αἱ προτροπαὶ του, ἐγκατέ-
λιπεν ἐλευθέραν τὴν δίοδον εἰς τὸν στρατὸν τοῦ
Δράμαλη. Ἀφοῦ δὲ διῆλθε τὰς Θερμοπύλας ὁ
σπεύδων στρατὸς, ὁ Ὀδυσσεὺς κατελθὼν κατέλα-
βε τὴν γέφυραν τοῦ Σπερχεῖου, διακωλύσας τὴν
δίοδον τῶν ἐπερχομένων πολεμοφodίων καὶ ζωο-
τροφῶν. Προηγούμενος δ' ἐπεμψε ταχυδρόμον
εἰς Πελοπόννησον κομίζοντα τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν.
« Ἐπειδὴ καὶ δὲν μπορῶ ἐγὼ νὰ σὰς συμβιδά-
σω, σὰς στέλνω τὸν Δράμαλην νὰ σὰς συμβι-
βάσῃ· τὸν στέλνω ὅμως χωρὶς τροφὰς καὶ πο-
λεμοφόδια, καὶ ἂν ὁμοηγήσῃτε, εὐκολα ἰὸν κα-
ταστρέφετε.» Καὶ τῶντι ἡ μὲν ἔλευσις τοῦ Δρά-
μαλη διέλυσε τὰς ἐριδας, ἡ δὲ παντελής τῶν
τροφῶν ἔλλειψις ὑπῆρξε μίᾳ τῶν πρωτίστων αἰτιῶν
τῆς καταστροφῆς τῆς τρομερᾶς ἐκείνης στρατιᾶς.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην (1822), ἐκτὸς τῆς τοῦ Δράμῃ, δύο ἑτεραι πολυαριθμότεραι στρατιὰ ὑπὸ τὸν Μεχμέτ-Ρουσὶτ-Πασᾶν, καὶ Ὁμέρ-Βρυώνην κατέκλυσαν τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὰ πάντα εἰς τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον παρέδιδον γενικὴ ἀποθάρρυνσις ἤρχισεν ἵνα καταλαμβάνῃ τοὺς Ἑλληνας, ἐξ ὧν οἱ μὲν εἶχον προσκυνήσει, οἱ δὲ εἰς τὰς νήσους ἐζήτησαν ἄσυλον. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀσχολούμενος τότε εἰς τὴν ὀχύρωσιν τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ἔστειλε τινὰς τῶν ἀποσπασματάρχων του κατὰ τῆς λυμαιομένης τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα μυριαρίθμου, στρατίης τοῦ Ρεσίτ-Πασᾶ· ἀλλ' οἱ ἐπελθόντες ἔνεκα τοῦ εὐαρίθμου καὶ τῆς ἀναφύσεως διχονοίας πρὸ πάντων, οὐδὲν δυνάμενοι νὰ πράξωσι διελύθησαν εἰς τὸ ἥμισυ περισθενήσαντες. Ὁ Ὀδυσσεὺς μαθὼν τὰ γενόμενα, συνήθροισε τὰ ἑντρομα λείψανα τοῦ δεκατισθέντος στρατοῦ, ἐξεστράτευσεν κατὰ τὴν ἐχθρῶν, ἀλλὰ μετ' αὐτυχεῖς τινὰς μάχας, εἶδεν ὅτι ἀδύνατος καθίστατο ἡ τελεία τῶν Τούρκων καταστροφή. Θεωρῶν τὸν μέγαν κίνδυνον εἰς ὃν εὐρίσκειτο ἡ κυμαίνουμένη ἐπανάστασις, προσέφυγεν εἰς εὐφύεστατον στρατήγημα, ἐξ οὗ παρήχθησαν ἀποτελέσματα κρείττονα πάσης ἐν μάχῃ προσδοκωμένης ἐπιτυχίας. Πλάσας ἐπιστολὰς πεμπομένας δῆθεν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Ρεσίτ Ἀλβανῶν, τὰς ἔστειλε πρὸς τὸν *σερασκέρην* τοῦτον, ὑποδεικνύων τὴν ἀπιστίαν τῶν παρακολουθούντων, ἐτοίμων πρὸς αὐτομόλησιν. Μετ' ὀλίγον δὲ ἀποστείλας πρὸς τὸν αὐτὸν Ρεσίτ τὸν γραμματέα του Ἀντώνιον Γεωργαντᾶν ἐκ Λεβαδείας, ἐπιζῶντα νῦν, τῷ προέτεινεν ὅτι συμφερωτέρα ἦτο δι' ἀμφοτέρω τὰ μέρη ἔντιμος συνθήκη. Ὁ *σερασκέρης* ἔμπλεως χαρᾶς δεχθεὶς τὰς προτάσεις τοῦ Ὀδυσσεῦς, ἀπηγόρευσε παραχρῆμα διὰ κηρύκων πᾶσαν ἐχθροπραξίαν, ὀρίσας καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὸν τόπον πρὸς συνομολόγησιν τῆς ποθουμένης εἰρήνης. Ὁ Ὀδυσσεὺς πρὶν περαιρεθῆ εἰς τὸν πρὸς συνέντευξιν ὀρισθέντα τόπον ἔγραψε πρὸς πάντας τοὺς κατοίκους τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος προτρέπων ἵνα ὠφελομένοι τῆς ἀνακωχῆς ἀσφαλίσωσι τὰς οἰκογενείας καὶ τὰς περιουσίας των. Καίτοι δ' ἐλθοῦσης καὶ παρελθοῦσης τῆς ὀρισθείσης ἡμέρας, ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ἐνεφανίζετο μυριοτρόπως προφασιζόμενος πρὸς τὸν Ρεσίτ. Διπλοῦς ἦτο ὁ σκοπὸς τῆς μελετωμένης συνθήκης, καὶ ἡ πρὸς συνομολόγησιν αὐτῆς παρεμβαλλομένη βραδύτης· γνωρίζων ἐκ πείρας ὁ προνοητικὸς στρατάρχης, ὅτι πρὸς σύστασιν μὲν ἐνὸς Τουρκικοῦ στρατοπέδου ἀπητούντο

πολλοὶ μῆνες, πρὸς διάλυσιν δὲ αὐτοῦ ὀλίγοι μόνον στιγμαί, διὰ τῆς συνθήκης προϋτίθετο ἵνα ἐπιχείρῃ ταύτην, ἀναλογιζόμενος ὅτι μέχρι νέας συγκροτήσεως ἡδύνατο αὐτὸς ἵνα καταλλήλως προετοιμασθῇ, ἀσφαλίζων ἅμα τὰ γυναικοπαῖδα. Εἰς τὴν γενομένην τέλος συνέντευξιν μεταξὺ τοῦ Ὀδυσσεῦς καὶ δύο ἀντιπροσώπων τοῦ *σερασκέρη*, συνετάχθη τὸ ἔγγραφο τοῦ προσκυνισμοῦ καὶ προσεφέρθη πρὸς ὑπογραφὴν εἰς τὸν Ὀδυσεῖα, ὅστις λαβὼν τὸ κονδύλιον, καὶ ὥσει προσποιούμενος· βαθεῖν σκέψιν, ῥίπτει ἀφελῶς τοῦτο χαμαί, λέγων πρὸς τοὺς Ὀθωμανοὺς. «Μπέδες! ἀπὸ τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ λαὸς τῆς Ρούμελης θεωρεῖται πλέον ὡς ὑποτεταγμένος εἰς τὸν ὑψηλότερον Σουλτάνον. Ἀλλὰ τί θέλετε; ἀληθινὸν προσκύνισμα νὰ κάμωμεν ἢ πλαστόν; Ἐάν μόνος ἐγὼ ὑπογράψω, ὡς ἄνθρωπος πιθανὸν νὰ παύσω τοῦ ζῆν ἀπὸ ἐν αἰφνίδιον περιστατικόν, καὶ τότε μεταιοῦται ἡ ὑπόθεσις. Ἀληθινὸν προσκύνημα εἶνε, ὅταν ὑπογραφῇ τὸ ἔγγραφο τοῦτο ἀπὸ τοὺς Προεστοῦς τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ ὕστερα ἐπικυρωθῇ ἀπ' ἐμέ. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Προεστοὶ οὗτοι δὲν εἶνε παρόντες, εὐρισκόμενοι διὰ τὰς ταραχὰς τῶν πολέμων εἰς Σαλαμίνα καὶ τὰς πόλεις τῆς Πελοποννήσου, σὰς ὑπόσχομαι ἐγὼ ἐν τῷ 20 ἡμερῶν νὰ τοὺς ἀνακαλέσω ἐνταῦθα, διὰ ν' ἀποπερατωθῇ ἡ ὑπόθεσις. Σεῖς δὲ εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐπιστρέψετε πρὸς τὸ παρὸν εἰς τὸ Ζητούσι μετὸν στρατὸν σας, διὰ νὰ μὲν ὁ *ραγιάς* ἀφῶτος, καὶ ν' ἀρχίσῃ τὰς ἐργασίας του, διὰ νὰ μὴ ζημιώνεται τὸ *δοβλέτι*. Δι' ἀσφάλειαν δὲ σὰς διδῶ τρεῖς ἀνθρώπους τῶν σημαντικωτέρων τῶν ἐπαρχιῶν, ὡς ἐνέχυρα, καὶ μετὰ 20 ἡμέρας, ἀφοῦ σὰς στείλω τὸ ἔγγραφο, μετὰ τοὺς ἐπιστρέψετε.» (1) Οἱ Τούρκοι πεισθέντες εἰς τοὺς λόγους τούτους ἀπήτησαν τοὺς ὑποσχεθέντας ὁμήρους, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς λαβὼν τρία γερόντια τῆς κατωτάτης τάξεως ἐνέδυσσε μετὰ λαμπρὰ φορέματα, παραγγείλας αὐτοῖς νὰ εἰπωσιν εἰς τὸν Πασᾶν, ὅτι οἱ μὲν εἶνε Προεστῶς τῆς Λεβαδείας, ὁ δὲ δεύτερος τῶν Σαλόνων, καὶ ὁ τρίτος τῶν Θηβῶν μετὰ τὴν ἀπειλὴν ὅτι ἐὰν μὲν καλῶς διαδραματίσῃ τὸ ὑποτιθέμενον πρόσωπον θέλει ἐνεργήσῃ πρὸς ἀπελευθέρωσιν των, εἰ δ' ἄλλως θέλει γράψῃ ἵνα

(1) Λεπτομερῶς ἐκτίθησι ταῦτα πάντα ὁ Κ. Κάρπος, ἀκόλουθος τοῦ Ὀδυσσεῦς, εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαν ἐν ἔτει 1837 «Ἀνασχευὴν τῶν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἀθηνῶν ἀναφερομένων περὶ τοῦ στρατηγοῦ Ὀδυσσεῦς» σελ. 14—19.

τοὺς θανατώσωσιν, ἔστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν 'Ρεσίτην, ὅστις λαβὼν τὴν πολύτιμον παρακαταθήκην ἔσπευσεν ἰν' ἀναχωρήσῃ διὰ Λαμίαν, ὅπου διέλυσε τὸ στράτευμα.

Ἀφοῦ ὁ Ὀδυσσεὺς εἶδεν ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ Ἑλλάς ἐξησφαλίσθη, ἔδραμεν εἰς βοήθειαν τῆς ὑπὸ τὸν σίδηρον τοῦ Ὁμέρ-Βρυώνη στεναζούσης Δυτικῆς Ἑλλάδος. Ἐχὼν μόλις ἑκατὸν ὁπαδοὺς ἔφθασεν ἐξω τοῦ Μεσολογγίου πολιορκουμένου ὑπὸ τοῦ Βρυώνη. Πρὸς ἓνα τῶν πιστῶν του ἔδωκεν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς πολιορκουμένους, ὑποδείξας αὐτῷ καὶ δίοδον, καθ' ἣν ἀδύνατον ἦτο. ἵνα μὴ συλληφθῇ ὑπὸ τῶν πολιορκούντων. Ὁ γραμματοκομιστὴς συλληφθεὶς, μετὰ πολλὰς βασάνους, παρέδωκε τὴν κομιζομένην ἐπιστολὴν, ἐν ᾗ ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλεγε πρὸς τοὺς ἐν Μεσολογγίῳ ὅτι μετ' ὀλίγον καταφθάει ἐπὶ κεφαλῇς δέκα χιλιάδων 'Ρουμελιωτῶν. Ὁ Βρυώνης ταραχθεὶς εἰς τὴν εἰδήσιν, καὶ μὴ ἐννοήσας τὸ τέχνασμα, παραχρῆμα ἔλυσε τὴν πολιορκίαν, καὶ ἐν μεγάλῃ σπουδῇ διηυθύνθη πρὸς τὴν Τριχωνίαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐνισχύσας τὸν ὀλιγάριθμον στρατόν του, ἐξῆλθεν εἰς καταδίωξιν τοῦ φεύγοντος διατάξας ἀνααν ἑν τῷ ἀέρι πυροβολισμόν. Ὁ Βρυώνης μένων τότε πρὸ τοῦ πλημμυροῦντος Ἀχελώου, ἅμα ἤκουσε τοὺς πυροβολισμοὺς καὶ τὴν προσέγγισιν τοῦ Ὀδυσσεύως, ὑπὸ τρόμου καταληφθεὶς δὲν ἀνέμεινε τὴν μείωσιν τῶν ὑδάτων· τότε δ' ἐκ τῆς σπουδῆς τῶν φευγόντων, πλείονες τῶν δύο χιλιάδων ἐπνίγησαν, παρασυρθέντες ὑπὸ τοῦ ὀρμητικοῦ βρύματός, κοπέντων τῶν πρὸς διέλευσιν ἐν ἑκατέραις ταῖς ὄχθαις δεθέντων σχοινίω.

(Τὸ τέλος εἰς τὸ προτεχὲς φυλλάδιον).

ΔΥΟ ΕΛΛΗΝΕΣ

Εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Βάδεμ τῆς Βιέννης.

(Συνέχεια ἀπὸ φυλ. 56)

ΤΗΝ ἐπιστολὴν ταύτην ἀπνευστί διεξῆλθον, καὶ τότε μόνον καθαρῶς ἀνέπνευσα, ὅτε τὴν υπογραφὴν ἀνέγνων. Ἀληθῶς, ἡσθάνθην σκιρτῶσαν τὴν καρδίαν· τὸ πρόσωπόν μου ἔκαie. Συγκινεῖται τις πάντοτε λαμβάνων εὐώδη γραμμάτια, μάλιστα ἐξ ἀγνώστου προσώπου. Τὴν συγκίνησίν μου ἀδύνατον νὰ περιγράψω· μυρία ὅσαι σκέψεις περιστρέφοντο ἐν τῷ νῷ μου.

— Πρέπει νὰ ᾔται ὠραιότατη, ἔλεγον κατ' ἐμαυτὸν κκτασπαζόμενος τὸ μικρὸν μου ἐπιστό-

λιον, πρέπει νὰ ἔχη πνεῦμα· πόσον εἶν' ὠραία γε-γραμμένη ἢ ἐπιστολὴ τῆς! ἔπειτα πόση εἰλικρίνεια, πόση ἀφέλεια εἰς τὸ ὕψος αὐτῆς! ἀναμφιβόλως εἶναι χαριεστάτη τὴν φαντάζομαι ἐνώπιόν μου· εἶναι ὑψηλοῦ ἀναστήματος, ὡς ἀμαζών τις, ἔχει τὴν ὀσφὺν λεπτοτάτην, λιγυράν, τὴν κόμην ξανθὴν, μακράν, ὀφθαλμοὺς γαλανοὺς, γλυκυτάτους, εἶναι εὐθείαν, σῶμα μικρότατον μὲ κοράλινα χεῖλη καὶ μαργαριτώδεις ὀδόντας· εἶναι μόλις δύο καὶ εἴκοσι ἐτῶν, καὶ αἱ χάριτες πᾶσαι ἐστόλισαν αὐτὴν διὰ νεότητος ἀνθρώπου, ἐπαγώγου, θελκτικῆς, διὰ ψυχῆς ἀγαθῆς, καὶ καρδίας... δι' ἐμέ! ἴσως ἤρχισα ὦν ἐγωῖστής... Αἰσθάνομαι πλὴν, ὅτι ταχέως θὰ τὴν ἀγαπήσω!

Καὶ ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ μου λαβὼν ἐκ νέου τὸν πῖλον καὶ θέσας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν θυλάκιον τοῦ ἐπενδύτου μου τὴν ἀκριβῆ μου ἐπιστολὴν καὶ κομῶθεις καλῶς, δεισκέλισα ὀρμητικῶς τὸ δωμάτιον καὶ τὸν διαδρόμον, καὶ ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ εὐρέθην ἐν τῇ ὁδῷ. Πολλοὶ βεβαίως θὰ μ' ἐξέλαβον παθόντα τι, βλέποντές με ἄλλοιον κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν· περὶ οὐδενὸς ὅμως ἐγὼ ἐφρόντιζον τότε, ταχεῖ δὲ βήματι ἔσπευδον πρὸς συνάντησιν τοῦ Λαμπροκλέους, πρὸς ὃν ἐσκόπουν, ὡς πρὸς κάλλιστον φίλον, τὴν ἐπιστολὴν νὰ δειξῶ, καὶ παρὰ τῶν χειλέων του τὴν εὐτυχίαν μου ν' ἀκούσω. Οὐχὶ ὀλίγοι εἶπον, ὅτι ἐπὶ τοιούτων περιστάσεων εἰς οὐδὲνα ὀφείλει τις νὰ ἐκμυστηρῇται, διότι κακὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εὐρίσκει καὶ εἰς τὸν κάλλιστον τῶν φίλων. Δὲν συμφωνῶ μὲ τοὺς τοιαῦτα φρονούντας. Ὅταν λέγωμεν φίλους, πρέπει νὰ ἐννοῶμεν φίλους ἀληθεῖς, φίλους, οὓς ἐδοκιμάσαμεν περιστάσεως δοθείσης, πρὸς οὓς αἰσθανόμεθα ἀδελφικόν, οὕτως εἰπεῖν, φίλτρον. Τοιοῦτος φίλος μοι ἦτον ὁ καλὸς Λαμπροκλῆς, μεθ' οὗ νηπιόθεν ἀνετράφην, συνεσπούδασα, καὶ τὸν ὅποιον, ἀφῆσαντα μετὰ τοῦ θεῖου του πρὸ πολλοῦ τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς τὰ μέρη ταῦτα ἀποκαταστάντα, πολλὰ δὲν εἶδον ἔτη· πρὸς αὐτὸν ὅθεν μόνον ἔσπευδον νὰ διηγηθῶ τὴν τύχην μου· ἄλλως τε καὶ αὐτὸς εὐρίσκετο εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν, καθότι καὶ αὐτὸς ἡγάπα καὶ ἀντηγαπᾶτο.

Εἶπατέ μοι, ἐὰν δὲν ἤμεθα ἀμφοτέροι εὐτυχεῖς· εἶπατέ μοι ἐὰν δὲν ἤμεθα οἱ εὐτυχέστεροι πάντων τῶν εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Βάδεμ ἐλθόντων εἴτε πρὸς ἴαριν εἴτε πρὸς τέρψιν, καθότι μάθετε, οὐχὶ λόγοι ὑγείας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ ἀναρρώσεως, ἀλλὰ λόγοι μᾶλλον διασκεδάσεως, ἐρωτικῆς σπατάλης, σκανδα-